

Olszewska, Maria

Z działalności Towarzystwa Kurpiowskiego "Strzelec" w Czarni

Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego 8, 350-354

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z DZIAŁALNOŚCI TOWARZYSTWA KURPIOWSKIEGO „STRZELEC” W CZARNI

Nasze towarzystwo o nazwie zaznaczonej w powyższym tytule, powstało niedawno (1990 r.) i obejmuje swoim zasięgiem najmniejszą terytorialnie gminę w województwie ostrołęckim (a może i w Polsce). Jednakże poprzez swoje poczynania mocno zaznacza swoją obecność nie tylko w małej ojczyźnie, ale również w całym regionie kurpiowskim. W niniejszym szkicu pragnę podzielić się kilkoma uwagami o jego działalności w ostatnim okresie 1991 – 1994.

Corocznie jest organizowane „Niedzielne spotkanie z folklorem”, na której to imprezie wszystkie wsie konkurują ze sobą w różnych dyscyplinach ludowych w dwóch kategoriach wiekowych: dzieci i starsi. Należy tu podkreślić duże zaangażowanie w przygotowaniu i uczestniczeniu w tej imprezie ludzi z Czarni, Długiego i Bandyś. Cieszy nas fakt, że w kategorii dzieci bierze udział duża liczba uczestników w konkurencjach rękodzieła ludowego. Cieszy nas również fakt, że z roku na rok bierze udział coraz większa ilość młodzieży w konkurencjach sportowych.

W Szkole Podstawowej w Czarni, w ramach współpracy z Towarzystwem Uniwersytetów Ludowych, przyjmowaliśmy uczestników 6 kursów ekologicznych organizowanych w ZSR w Lubiejewie. W czasie każdego turnusu uczestnicy kursu przyjeżdżali do nas na dwa lub trzy dni, na kurpiowskie warsztaty artystyczne. Tu oglądali występy naszych grup śpiewaczych, zespołu „Carniacy”, śpiewaków i tancerzy solowych. Nasi twórcy ludowi uczyli ich wypiekać ciasto obrzędowe, wycinać wycinanki i robić kwiaty z bibuły. Zawsze wyjeżdżaliśmy do Rezerwatu Czarnia-Surowe, tu mieliśmy wspólne ogniska, ludowe zabawy taneczne i widowiska obrzędowe.

Poszanowanie tradycji kurpiowskich jest żywym przejawem wśród społeczności naszej gminy, szczególnie zauważalnym od momentu powstania Towarzystwa Kurpiowskiego „Strzelec”. Nosi-ciele kultury ludowej chętniej i liczniej uczestniczą w różnych im-

prezach i uroczystościach o zabarwieniu ludowym. Ludność naszej gminy chlubi się coraz bardziej tym, że zamieszkuje te tereny i tym, że są Kurpiami, mimo iż warunki gospodarcze tych terenów nie sprzyjają ku temu. We wsiach powstają tzw. społeczne samorządy kultury; oparte są one przede wszystkim na członkach grup śpiewaczych. Ci ludzie naprawdę dają z siebie wszystko, aby popularyzować ze wszelkich miar folklor kurpiowski i to nie tylko we własnym środowisku, ale i o szerszym zasięgu. Są to przede wszystkim grupy śpiewacze: męskie z Czarni i Długiego oraz grupy kobiece z Bandyś i Długiego.

W Szkole Podstawowej w Czarni uruchomiono w ubiegłym roku szkolnym 1993–94 VIII folklorystyczną klasę autorską. Dzieci z tej klasy gościły wielu znakomitych gości, m.in.: dra medycyny tybetańskiej – Nannę Chorążynę, członka Polskiej Akademii Nauk – doc. dra Annę Lipową, światowej sławy reżysera filmów o wsi – Zygmunta Skoniecznego, poetę i filozofa – Jana Masłyka z Krakowa. Odwiedziło tę klasę wielu twórców i artystów ludowych, jak również i same dzieci były u wielu z nich z wizytą. Dzieci z tej klasy mają dodatkowo dwie godziny tygodniowo tańca kurpiowskiego i rękodzieła ludowego. Klasa postawiła sobie zadania do realizacji, które z konsekwencją realizujemy. Są to m.in.:

- Urządzenie „chaty kurpiowskiej” w izbie lekcyjnej, tzn. wyposażenie klasy w meble kurpiowskie, obicie drzwi i ścian motywami kurpiowskimi.
- Zbieranie starych rzeczy mających wartość muzealną: zdjęcia, wycinki gazet, eksponaty ze sprzętu gospodarstwa domowego itp.
- Pomoc w organizowaniu imprez folklorystycznych.
- Prowadzenie otwartych lekcji folklorystycznych.
- Organizowanie spotkań propagujących folklor i sztukę ludową.
- Prowadzenie kroniki klasowej i pomoc w prowadzeniu kronik: Towarzystwa Kurpiowskiego „Strzelec” i Kurpiowskiego zespołu Folklorystycznego „Carniacy”.

Lekcje prowadzone przez twórców ludowych jak: plecionkarsza – Teofila Pyśka, Franciszki Kuczyńskiej – wypiek ciasta obrzędowego, Jana Krystkiewicza – garncarsza, były bardzo pouczające i wciągające. Dzieci same po tych lekcjach potrafią wyplatać koszyki, wypiekać „byśki” i „nowe latka”, robić „kierce” i kwiaty z bibuły.

Dzieci z naszej szkoły, jak również coraz częściej z innych szkół naszej gminy, biorą udział w różnych przeglądach i konkursach

folklorystycznych o randze regionalnej i wojewódzkiej, zajmując zawsze czołowe miejsca. Od 1987 roku działa przy Szkole Podstawowej w Czarni Kurpiowski Zespół Folklorystyczny „Carniacy”. Zespół ćwiczy w dwóch grupach wiekowych: 16 osób z klas początkowych i 14 osób z klas starszych. Zespół ten tylko w ubiegłym roku dał 35 występów, zdobywając rozgłos i uznanie znawców i wielbicieli folkloru. Ich poziom wyszkolenia wokalnie-tanecznego bywał wysoko oceniany na różnych przeglądach, festiwalach i konkursach o charakterze wojewódzkim, krajowym a nawet międzynarodowym.

Towarzystwo starało się odnaleźć i zaprezentować twórców i artystów ludowych naszej gminy. W minionej kadencji udało nam się odnaleźć i zaprezentować – oprócz znanych już sław, jak pani Marianna Bączek z Bandyś, pani Zofia Kłoskowska z Długiego, czy też grup śpiewaczych z Długiego, Czarni i Bandyś – takich twórców jak:

- Teofil Pyśk z Czarni – plecionkarz, wycinankarz, cieśla i pszczelarz,
- Franciszka Kuczyńska, Zofia Kłoskowska, Marianna Zyra z Długiego – kierce, kwiaty z bibuły, ciasto obrzędowe.
- Maria Samsel, Władysława Dąbrowska – pisanki, ciasto obrzędowe.

Wyroby te umieją również robić i inne kobiety z innych wsi i starają się pokazywać je na różnych konkursach i wystawach.

Zaprezentowało się również wielu śpiewaków i tancerzy solowych, którzy reprezentują bardzo wysoki poziom i autentyczność.

Należy tu wyróżnić nasze osiągnięcia w tym zakresie:

- Złota Baszta dla grupy śpiewaczej kobiet z Długiego oraz II miejsce Marianny Bączek z Bandyś w śpiewie solowym na Ogólnopolskim Festiwalu Muzyków i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu nad Wisłą (1993 r.). W tym roku sukces ten powtórzył się; grupa śpiewacza kobiet z Bandyś zdobyła I miejsce, a Witold Kuczyński z 5-letnim synem Cezarym w konkursie „Duży – Mały” wyśpiewali prestiżową festiwalową nagrodę „Burczybas”.
- Pierwsze miejsca śpiewaków solowych, grup śpiewaczych, gawędziarzy i tancerzy na Kurpiowskich Prezentacjach Artystycznych, mających rangę przeglądu wojewódzkiego i to zarówno w kategorii dzieci jak i osób starszych.

W ramach dokumentacji dóbr kultury prowadzimy kroniki (już 6 tomów), w których zamieszczamy wszelkie przejawy kultury ludowej. Nagrywamy również na video wszystkie występy naszych nosicieli kultury ludowej.

Posiadamy dość pokaźny zbiór nagrań magnetofonowych, jak wywiady, śpiewy, gawędy i muzyka ludowa.

Robimy również zdjęcia z wszystkich ważniejszych uroczystości. Uczniowie z folklorystycznej klasy autorskiej przystąpili do wewnętrznego konkursu na spis rodowodów i opowiadań ludowych, co pozwoli nam założyć i prowadzić tzw. księgę rodowodów i dawnych zdarzeń.

Opracowaliśmy również długoletni plan rozwoju kultury ludowej uczestnicząc tym samym w konkursie „Małe Ojczyzny”. W ramach telewizyjnego cyklu „Małe Ojczyzny” nagraliśmy dwa filmy dokumentalne reż. Z. Skoniecznego:

- „Ty o lesie ciągle marzysz”,
- „Praca rodziny wielodzietnej na Kurpiowszczyźnie”.

W ubiegłym roku zaczęliśmy wydawać gazetę „Czarnia i okolice”. W tej chwili jest w przygotowaniu szósty numer. Opracowaliśmy promocję turystyczną naszej gminy i w formie skromnego folderu rozdajemy przy okazji różnych imprez, zmieniając tylko stosownie stronę tytułową.

Coraz częściej da się słyszeć głosy od nauczycieli, że chcieliby nauczyć czegoś z zakresu folkloru kurpiowskiego swoich podopiecznych, lecz nie wiedzą jak. Dlatego też zrodziła się myśl, aby powołać **Kurpiowską Szkołę Nauczycieli Folkloru Puszczy Zielonej**. Byłaby to nauka w formie dobrowolnego kursu w zakresie tańca kurpiowskiego i rękodzieła ludowego. Siedzibą tej szkoły byłaby Szkoła Podstawowa w Czarni.

W gminie naszej jest wielu twórców i artystów ludowych, którzy prezentują wysoki poziom artystyczny i autentyczność i byłiby w czasie prowadzenia kursu doskonałym wzorem do naśladowania. Odpowiednio zorganizowani i pokierowani mogliby przekazać swoje umiejętności innym. Szkoła obejmowałaby chętnych z terenów gmin północno-wschodnich naszego województwa. Zwrócimy się ze stosownym pismem do Kuratorium Oświaty i Wojewódzkiego Ośrodka Kultury z prośbą o merytoryczną pomoc w zorganizowaniu tej szkoły oraz do władz o wsparcie materialne.

Towarzystwo Kurpiowskie „Strzelec” w Czarni uaktywniło nosicieli kultury ludowej i ich sympatyków. Cieszy fakt, że mamy w swych szeregach nauczycieli, że chce być naszymi członkami młodzież, co jest bardzo obiecujące. Towarzystwo nasze nawiązało kontakty z placówkami kultury w Warszawie i Krakowie, z Ostrołęckim Towarzystwem

Naukowym, z Towarzystwem Uniwersytetów Ludowych, z wieloma wybitnymi osobami z Polskiej Akademii Nauk i Uniwersytetu Warszawskiego, z licznymi szkołami podstawowymi i średnimi. Jest elementem wiążącym naszą społeczność wiejską z „szerszym światem”. Może dzięki Towarzystwu „Strzelec”, liczącemu 50 członków, czujemy się potrzebni w tym konkretnym środowisku, w którym żyjemy i pracujemy.